

Проф. др Дарко Димовски

Правни факултет Универзитета у Нишу

ПРИПАДНИЦИ ЛГБТ ЗАЈЕДНИЦЕ У ОКВИРУ ЧЛАНА 11 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ ЉУДСКИХ ПРАВА

Проблеми са којима се суочавају припадници сексуалних мањина су бројни. Права, предвиђења Европском Конвенцијом о заштити људских права и основних слобода, се нарочито крше код припадника ЛГБТ заједнице. Посебно поље кршења њихових права односи се на члан 11, при чему су они дискриминисани у односу на припаднике хетеросексуалне већине. Како члан 11 Конвенције штити право на слободу изржавања, услед ограничења у вези дужине научног чланка одлуке Европског суда за људска права у којима су жртве повреде члана 11 Конвенције били припадници ЛГБТ заједнице или у којима је до мешања у слободу окупљања и удруживања дошло услед тога што је апликант напао права припадника ЛГБТ заједнице.

Кључне речи: ЛГБТ заједница; Европски суд за људска права; Конвенција, члан 11.

1. УВОД

Припадници сексуалних мањина су жртве различитих права прописаних у Конвенцији. Као резултат њихове историје и константног испољавања предрасуда, насиља и дискриминације, припадници ЛГБТ заједнице постали су мањина којој су права из Конвенције посебно угрожена. Припадници сексуалних мањина могу бити жртве повреде свих права из Конвенције, али ћемо се у конкретном случају фокусирати на анализу праксе Европског суда за људска права (у даљем тексту Суд) у погледу постојања повреда члана 11 у погледу удруживања и окупљања у којима су се као апликантки јавили припадници сексу-

---

Дарко Димовски, darko@prafak.ni.ac.rs.

Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 451-03-9/2021-14/200120, Министарства за просвету, науку и технолошки развој Републике Србије.

алних мањина или у којима је до мешања у слободу изражавања дошло уз примену става 2 члана 11 Конвенције услед напада на права припадника ЛГБТ заједнице. Поменути чланом се штите два права: право на слободу мирног окупљања и право на слободно удруживање са другима. Треба нагласити да ова два права иако различита се међусобно прожимају. Иако се мали проценат поднесака пред Судом односи на члан 11 Конвенције, треба напоменути да овај члан представља пример у којем долази до константног кршења права припадницима ЛГБТ заједнице.¹ Стога ће у наредном делу рада бити представљени карактеристични случајеви у којима су жртве повреде права из члана 11 Конвенције припадници ове категорије становништва. Уједно, битно је напоменути да је Суд, приликом разматрања постојања повреде члана 11 Конвенције, ценио постојање кршења члана 14 Конвенције у погледу забране дискриминације.

2. ПРИПАДНИЦИ ЛГБТ ЗАЈЕДНИЦЕ У ПРАКСИ СУДА У ВЕЗИ СА ЧЛАНОМ 11 КОНВЕНЦИЈЕ

У пресуди *Identoba and Others v. Georgia*² апликанти су сматрали да је дошло до кршења члана 11 у вези са чланом 14 Конвенције. Наиме, као апликант у поменутој пресуди јавила се невладина организација Идентоба (*Identoba*). Основни циљ њеног деловања је промовисање и заштита права припадника сексуалних мањина. Уједно, као апликанти се јавило још 14 грузијских држављана. Спорни догађај везује се за обележавање 17. маја Међународног дана борбе против хомофобије. С тим у вези Идентоба је 8. маја 2012. године затражила од државних органа да пруже довољну заштиту против евентуалног насиља према учесницима манифестације, имајући у виду непријатељски став према сексуалним мањинама у Грузији. На дан манифестације организоване су контра-демонстрације. Том приликом контрадемонстранти су узвикивали погрдне паролe на рачун сексуалних мањина, при чему је дошло и до физичког напада, што је резултирало повредама код неколико апликаната. Иако су припадници унутрашњих послова били присутни, нису адекватно реаговали, без обзира што су учесници марша захтевали од њих да им пруже заштиту. Такође, неколико учесника марша је било ухапшено са образложењем да се тиме жели њима пружити заштита од контрадемонстраната.

Невладина организација, заједно са још 13 учесника марша је поднело више кривичних пријава због физичког напада од стране контра-

¹ Слобода окупљања и удруживања по европској конвенцији о људским правима (члан 11) – *Приручник за адвокате*, Interights, Лондон 2006, 3–4.

² *Identoba and Others v. Georgia*, app. no. 73235/12.

демонстраната, код којих су постојали дискриминаторски мотиви, као и против полицијских службеника који нису пружили заштиту учесницима марша. Иако је истрага отворена против двојица нападача, она није била окончана. Против двојице контрадемонстраната је изречена новчана казна од 45 евра услед кршења јавног реда и мира.

Суд је сматрао да прекид мирног обележавања Међународног дана борбе против хомофобије представља мешање у права апликаната по члану 11 Конвенције. Полазећи од тога да државни органи нису успели да заштите учесника марша, односно апликанте, од насиља мотивисаног предрасудама, чиме су извршили повреду члана 3 у вези са чланом 14 Конвенције, је једнако релевантно приликом одлучивања да ли је дошло до повреде члана 11 Конвенције. Иако су власти биле обавештене девет дана пре одржавања марша, оне се нису адекватно припремиле за обезбеђивање ове манифестације. Како је део грузијског друштва нетолерантан према припадницима сексуалних мањина, надлежни државни органи су имали обавезу да искористе све могућа средства како би осигурала мирно одржавање скупа. Та расположива средства су могла да се огледају у заговарању пре одржавања демонстрација помирљивог и толерантног тона или јавно упозорење потенцијалних преступника у погледу евентуалних санкција за ремећење одржавања марша. Надлежни државни органи нису обезбедили довољан броја полицајаца, без обзира на велику вероватноћи избијања уличних сукоба.

На основу свега наведеног Суд сматра да власти нису осигурале мирно одржавање Међународног дана борбе против хомофобије, иако се могло претпоставити избијање насиља од стране хомофобичних учесника контрадемонстрација, чиме је дошло до кршења члана 11 у вези са чланом 14 Конвенције.

У пресуди *M. C. and A. C. v. Romania*³ апликанти су сматрали да је дошло до кршења члана 11 у вези са чланом 14 Конвенције. Подносиоци представке су рођени 1978. и 1986. године. Апликанти су трећег јуна 2006. године учествовали на геј маршу у Букурешту организованом од стране невладине организације АССЕРТ. Ову манифестацију су обезбеђивали припадници полиције. Неколико особа, које су изразиле незадовољство услед одржавања марша, је заустављено и идентификовано. При крају одржавања марша апликанти су заједно са још четири учесника напустила место одржавања манифестације, користећи се рутама и превозним средствима препорученим од стране органа власти. Битно је нагласити да они нису носили никакву посебну одећу. Након уласка у метро, апликанти су нападнути од стране шест младића и девојака обучених у мајицама са капуљачом.

3 M. C. and A. C. v. Romania, app. no. 12060/12.

Узимајући у обзир чињенице у предмету, аргументе страна и његове закључке у вези са члановима 3 и 14 Конвенције да је дошло до кршења ових чланова, Суд налази да је жалба апликанта да је дошло до кршења члана 11 Конвенције прихватљив, али сматра да тиме што је испитао главни предмет поднеска исцрпео потребу да донесе посебну одлуку о меритуму у вези са чланом 11 (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania*).⁴

У пресуди *Bączkowski and Others v. Poland*⁵ као апликанти јавили су се Фондација за равноправност (*Fundacja Równości*) и пет њених чланова – Томас Бацковски (*Tomasz Bączkowski*), Роберт Биедрон (*Robert Biedron*), Кристоф Клисчински (*Krzysztof Kliszczinski*), Инга Кострзева (*Inga Kostrzeva*) и Томас Сципула (*Tomasz Szypuła*). У контексту кампање под називом Дани једнакости, коју је Фондација организовала од 10. до 12. јуна 2005. године, апликанти су желели да организују марш који ће се одржати на улицама Варшаве. Циљ марша је био да се скрене пажња јавности на дискриминацију мањина, жена и инвалида. Подносиоци представке су такође намеравали да 12. децембра одрже скупове на седам различитих тргова у Варшави, од којих су неки били намењени протестима због дискриминације разних мањина, а други о дискриминацији жена.

Подносиоци представке су поднели свој захтев за дозволу за организовање марша 12. маја, а протесте 3. јуна 2005. године. Дневни лист „*Gazeta Viborcza*“ је 20. маја 2005. године, објавила је интервју са градоначелником Варшаве који је, одговарајући на питања о захтеву апликаната да одрже протесте, рекао да ће их забранити у свим околностима и да према његовом мишљењу, „пропаганда о хомосексуалности није исто што и коришћење слободе окупљања“. Убрзо је одбијен захтев апликаната за одржавање марша, са образложењем да организатори нису доставили „план саобраћајне организације“ у складу са чланом 65 (а) Закона о друмском саобраћају. Подносиоци представке су тврдили да од њих никада није затражено да поднесу такав документ.

Градоначелник је 9. јуна 2005. године донео одлуке о забрани скупа које су организовали господа Бацковски, Биедрон, Клисчински, Сципула и госпођа Кострзева. Он се у својој одлуци позивао да се према одредбама Закона о скуповима из 1990. године, протести морају организовати далеко од путева који се користе за друмски саобраћај с обзиром на то да се при коришћењу путева примењују строжи захтеви како би се избегле сметње. Дозвола је одбијена и због тога што је било низа других захтева за организовање скупова са супротним идејама и намерама и да

---

⁴ *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania*, app. no. 47848/08.

⁵ *Bączkowski and Others v. Poland*, app. no. 1543/06.

би то могло резултирати сукобима демонстраната. Истог дана, скупу о дискриминацији жена дата је дозвола. Дозвољене су и разне друге демонстрације са темама као што су: „Против пропаганде за партнерства“; „Хришћани који поштују Божје и природне законе су грађани првог ранга“ и „Против усвајања деце од стране хомосексуалних парова“.

Упркос одлуци од 3. јуна, марш се одржао 11. јуна 2005. године. Похађало га је око 3.000 људи, при чему су органи унутрашњих послова обезбеђивали учеснике. Уједно, исто дана одржани су и протести, уз претходно давање дозволе. Апелационе судови су 17. јуна и 22. августа 2005. године поништиле одлуке од 3. и 9. јуна, са образложењем да није постојала оправданост за њихово одржавање, уз кршење важећих закона. Те одлуке од 17. јуна и 22. августа 2005. године изречене су после датума када су подносиоци представке планирали да одрже демонстрације. Поступак је због тога обустављен.

Дана 18. јануара 2006. године Уставни суд је размотрио захтев, који му је поднео омбудсман како би утврдио компатибилност неких одредаба Закона о друмском саобраћају са Уставом. Суд је донео пресуду у којој је утврдио да су одредбе Закона о друмском саобраћају, примењене у случају подносилаца представки, неспојиве са уставним гаранцијама слободе окупљања.

Подносиоци представке су се жалили да је њихово право на мирно окупљање повређено начином на који су домаће власти примениле релевантно домаће право на конкретан случај. Они су се такође жалили да нису имали на располагању ниједним правним леком који би им омогућио да се донесе коначна одлука пре датума одржавања планираних демонстрација. Даље су тврдили да су према њима поступали дискриминаторно, јер им је није дата дозвола за организовање одређених демонстрација, док су други организатори добили дозволу. Стога тврдили су да им је држава повредила члан 11 и члан 13, као и члан 14 у вези са чланом 11 Конвенције.

Суд је поновио да посебан значај придаје плурализму, толеранцији и широкогрудости. Плурализам је такође изграђен на истинском препознавању и поштовању различитости и динамике културних традиција, етничких и културних идентитета, верских веровања, уметничких, књижевних и друштвено-економских идеја и концепата. Хармонична интеракција људи и група са различитим идентитетима била је од суштинске важности за постизање социјалне кохезије. Једино је природно да је тамо где је цивилно друштво функционисало на здрав начин, учешће грађана у демократском процесу у великој мери постигнуто припадањем удружењима у којима би се они могли интегрисати једни са другима и заједнички остваривати заједничке циљеве.

Позитивна обавеза државе да обезбеди искрено и делотворно поштовање слободе удруживања и окупљања била је од посебног значаја за оне са непопуларним ставовима или припадницима мањина, јер су биле подложније виктимизацији. Суд је признао да су демонстрације на крају одржане када је то и планирано. Међутим, подносиоци представке су ризиковали с обзиром на службену забрану која је тада била на снази. Суд је приметио да би то могло обесхрабрити подносиоце представке и остале да учествују у демонстрацијама на основу тога што, ако им није дата званична дозвола, власти не могу да обезбеде службену заштиту од потенцијално непријатељских демонстраната. Ову ситуацију нису могли исправити ни правни лекови који су били доступни подносиоцима представке, јер су релевантне одлуке донете после датума одржавања демонстрација.

Стога је Суд утврдио да је дошло до уплитања у права подносиоца представке загарантованих чланом 11. Штавише, с обзиром на одлуке од 17. јуна и 22. августа којима су првостепене одлуке укинуте, мешање није било „прописано по закону“. Тај закључак могао би бити појачан само пресудом Уставног суда од 18. јануара 2006. године. Суд је стога закључио да је дошло до кршења члана 11 Конвенције.

Суд је разматрао постојање повреде члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције. Наиме, Суд је приметио да у основи првостепених одлука не постоји јасна дискриминација, јер су оне биле усмерене на техничке аспекте организације демонстрација и њихово поштовање одређених захтева. Одбијање давање дозволе за организовање марша засновано је на пропуштању подносиоца представке представљање плана са-обрас ајне организације, док су, приметио је Суд, другим организаторима није тражено поднесење оваквог плана.

Што се тиче скупова, они су одбијени, посебно због ризика од насилних сукоба 12. јуна између демонстраната. Међутим, није спорно да су власти дале дозволу другим групама да одржавају контра демонстрације истог дана. Суд није могао нагађати о постојању мотива осим оних изричито наведених у административним одлукама. Међутим, није могао превидети градоначелников интервју од 20. маја 2005. године у којем је изразио снажна лична мишљења о слободи окупљања и „пропаганди о хомосексуалности“ и изјавио да ће одбити дозволу за одржавање демонстрација.

Суд је поновио да према члану 10 Конвенције нема довољно простора за ограничења политичког говора или расправе. Та слобода, међутим, у односу на изабране политичаре који су истовремено обављали јавне функције на извршном нивоу власти, подразумевала је посебну

одговорност. Стога би требали показати суздржаност при остваривању ове слободе, посебно имајући у виду да би њихова стајалишта могла бити схваћена као упутства државних службеника, чије запошљавање и каријера зависе од њиховог одобрења.

Уједно, констатовано је од стране Суда да су одлуке, које се тичу захтева подносилаца представке за дозволу за одржавање демонстрација, донеле општинске власти које делују у име градоначелника и након што је он већ дао јавности своје мишљење о том питању. Суд је закључио да се с разлогом може претпоставити да су мишљења градоначелника утицала на процес доношења одлука и, као резултат тога, на дискриминаторски начин повредила право подносилаца представке на слободу окупљања. Сходно томе, Суд је сматрао да је дошло до повреде члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције.

Још један интересантан предмет јесте *Alekseyev v. Russia*.⁶ Подносилац представке, Николај Алексејев (*Nikolay Alekseyev*), руски је држављанин, рођен 1977. године и живи у Москви (Русија). Био је један од организатора неколико маршева 2006, 2007. и 2008. године који су имали за циљ да скрену пажњу јавности на дискриминацију хомосексуалаца и лезбејки у Русији и промовисању толеранције и поштовања према људским правима.

Организатори су послали обавештења у канцеларију градоначелника Москве на више различитих начина чиме су изразили намеру да одрже маршеве. Такође су се обавезали на сарадњу са органима за спровођење закона у обезбеђивању сигурности и поштовања јавног реда од стране учесника, уз обавезу придржавања прописа о ограничавању нивоа буке са звучника и звучне опреме. Упркос томе, организатори нису добили дозволу за одржавање маршева. У одлукама градоначелника о одбијању давања дозвола наведено је да организатори немају могућност одржавања маршева, јер се тиме штите јавни ред, здравље, морал и права и слободе других, при чему се спречавају нереди. Уједно, у одлукама је прецизирано да су, пошто су пристигле бројне петиције против маршева, негативне реакције, укључујући насиље, на учеснике у маршеви су били вероватни, што би заузврат могло довести до јавних нереди и масовних нереди.

Поред званичних одлука, градоначелник Москве и његови особље је више пута цитирано од стране новинара, при чему су том приликом изјављивали да „влада Москве не би размотрили ни организацију геј маршева” и да ниједна геј парада не би била дозвољена у Москви под било којим околностима, „све док овај градоначелник обавља дуж-

---

⁶ *Alekseyev v. Russia*, app. nos 4916/07, 25924/08 and 14599/09.

ност“. Градоначелник је даље позвао на активну кампању у масовним медијима уз употребу петиција коју су покренуле поједине верске организације против маршева поноса.

Како су њихови захтеви за одржавање маршева одбијени, организатори су обавестили канцеларију градоначелника о намери да се уместо маршева организују кратке протесте у данима који су првобитно планирани за неке од маршева. Такође, и протести су забрањени. Господин Алексејев се неуспешно оспорио на суду одлуке да се не дозволе маршеви и протести. Позивајући се на чланове 11, 13 и 14 Конвенције, апликант се жалио на поновљену забрану одржавања маршева и протеста за геј права, уз непостојање ефикасног правног лека да оспори забране. Исто тако, апликант је тврдио на дискриминаторско поступање због своје другачије сексуалне оријентације, али и хомосексуалне оријентације учесника маршева и протеста.

Суд је подсетио да члан 11 Конвенције штити ненасилне демонстрације које би могле бити узнемирити или вређати људе који нису делили идеје које су демонстранти промовисали. Такође, Суд је нагласио да су људи морали да буду у могућности да одржавају демонстрације, а да се не плаше тога да би били физички нападнути од стране неистомишљеника. У исто време, пуки ризик да би демонстрације могле да резултирају нередом није био довољно да оправда његову забрану. Ако је свака вероватноћа напетости и узавреле атмосфере између супротстављених група током демонстрације резултирају забраном одржавања демонстрације, друштво би било ускраћено да чује различита становишта о питањима која вређају осетљивост мишљења већине, а то је било у супротности са принципима Конвенције.

Московске власти више пута, током периода од три године, нису успеле адекватно проценити ризик за сигурност учесника и јавни ред. Мада контрадемонстранти су заиста могли изаћи на улице да се супротставе паради поноса, московске власти би морале да соигурају да оба догађаја протекну мирно и законито, омогућујући тако обема странама да изнесу своје мишљење без насилног сукоба. Уместо тога, забрањивањем одржавања маршева подршке сексуалним мањинама, власти су ефективно одобриле и подржале групе које су позвале на онемогућавање одржавања мирних демонстрација, кршењем закона и јавног реда.

Суд је даље приметио да је питање о сигурности било од секундарна важност за одлуке власти које су углавном водиле моралним вредностима већине. Градоначелник Москве је више пута изразио је одлучност да спречи параде поноса, јер их је сматрао непримеренима. Руска влада је такође у поднесцима Суду навела да су такви догађаји

морали бити забрањени у принципу, јер је била геј пропаганда неспојиве са религијским наукама и јавним моралом, што би наштетити деци и одрасли који су му били изложени.

Суд је нагласио да ако се оствари право на мирно окупљање и удруживање од стране мањинске групе условљено прихватањем већине, то би било неспојиве са вредностима Конвенције. Сврха параде поноса је промовисање поштовања људских права и толеранцију према сексуалним мањинама, при чему организатори нису намеравали приказују голотињу или опсценост, нити да критикују јавни морал или религијске погледе. Поред тога, иако није било европског консензуса постигнута по питањима усвајања или склапања брака између хомосексуалних људи, судска пракса је показала постојање дугогодишњег европског консензуса о питањима као што је укидање кривичне одговорности за хомосексуалне односе између одраслих особа, приступ хомосексуалаца оружаним снагама, давање родитељског права, једнакост у пореским стварима, као и право наслеђивање станарског права од стране покојног партнера.

Уједно, очигледно је да су државе потписнице Конвенције признале право људида отворено себе идентификују као хомосексуалца, уз промовисање њихових права и слободе, посебно у погледу права на јавно и мирно окупљање. Суд је нагласио да само кроз фер и јавну расправу друштво може да реши тако сложена питања као права припадника сексуалних мањина, што би заузврат допринело друштвеној кохезији, јер би сви погледи на одређено питање било размотрено. Отворена дебата, каква је била управо врста догађаја коју су демонстранти покушали више пута неуспешно да организују, није могла бити замењена званичним подацима од стране званичника Москве који изражавају неинформисане ставове који се сматрају популарним. Сходно томе, забране наметнуте у погледу одржавању маршева и протеста с циљемзаштите права хомосексуалаца није било неопходно у демократском друштву, те је довело до кршења члана 11 Конвенције.

Уједно, Суд је размотрио постојање кршења члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције. Суд је приметио да је главни разлог забране параде поноса било негодовање домаћих власти, како су то они навели, промовисање хомосексуалности. Суд посебно није могао занемарити снажна лична мишљења, које је јавно изразио градоначелник Москве, као и неспорну везу између спорних изјава и забране одржавања параде поноса. Сходно томе, Суд је утврдио да, какодомаће власти нису оправдали своје забране на начин који је компатибилан са захтевима Конвенције, господин Алексејев је претрпео дискриминацију због своје сексуалне оријентације, што је довело до кршења члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције.

Суд је разматрао постојање повреде члана 11 Конвенције у пре-суди *Genderdoc-M v. Moldova*.⁷ Подносилац захтева, Гендердоц-М (*Genderdoc-M*), је невладина организација са седиштем у Молдавији, чији је циљ пружање информација и помоћи ЛГБТ заједници. Дана 7. априла 2005. године, апликант је поднео је захтев Општинском већу Кишињева да одобри мирну демонстрацију пред Парламентом 27. маја 2005. године, како би охрабрило усвајање закона који штите сексуалне мањине од дискриминације. Општинско веће у Кишињеву је 27. априла 2005. године одбило пријаву на основу тога што је демонстрација удружења подносилаца представке била неутемељена, јер је законски о заштити националних мањина већ усвојен.

Канцеларија градоначелника је 6. маја 2005. године такође одбио давање дозволе за одржавање демонстрације од стране невладине организације Гендердоц-М, уз исто образложење као и општинско веће, при чему је истакнуто да постоје законске одредбе на основу којих се одређује које особе имају моћ законодавне иницијативе потребан за доношење закона. Апликант је оспорио одлуку канцеларије градоначелника Кишињева од 6. маја 2005. године, тврдећи да је забрана њиховог демонстрације била незаконита и дискриминаторна. Дана 2. јуна 2005. године Апелациони суд у Кишињеву дозволио је поступак удружења подносилаца представке и прогласио ништавном одлуку канцеларије градоначелника од 6. маја 2005. године. Апелациони суд у Кишињеву утврдио је следеће: „... Суд сматра да су правно неосновани аргументи на које се тужени позивао с циљем оправдања одбијања давања дозволе за одржавање демонстрације, јер закон не предвиђа такве основе за неовлашћење демонстрације. Одлука о томе да ли да одобри или не одобри демонстрације не сме бити условљено ни природом проблема које учесници намеравају да посвете пажњи, ни статусом тих проблема. Под тим околностима, суд закључује да је одлука канцеларије градоначелника од 6. маја 2005. године донета противно одредбама члана 26 (1) Закона о административним жалбама, па је према томе била незаконита и неважећа. Што се тиче осталих жалби тужитеља, укључујући непридржавање канцеларије градоначелника временском року од четрдесет осам сати за обавештење о одбијању одобрења за окупљање, захтевано чланом 14 Закона, у вези са организацијом и спровођењем скупштина, суд их проглашава неоснованим“.

Канцеларија градоначелника поднела је жалбу на одлуку Апелационог суда у од 2. јуна 2005. године. Том приликом је тврђено да су примили многе захтеве појединаца и удружења који су се оштро противили давању дозволе за одржавање демонстрација, уз противљење усвајању

---

⁷ *Genderdoc-M v. Moldova*, app. no. 9106/06.

било којег закона којим се легализују хомосексуална партнерства. Захтеви су ставили нагласак на различите законске одредбе које се односе на заштиту брака и породице.

Врховни суд је 7. септембра 2005. године дозволио жалбу коју је поднела Канцеларија градоначелника, укинуо одлуку Апелационог суда у Кишињеvu од 2. јуна 2005. и одлучио да случај пошаље на Апелациони суд на поновно одлучивање. У свом поднеску Апелационом суду, Канцеларија градоначелника је тврдила да ће одржавање скупа за промоцију права сексуалних мањина угрозити јавни ред и друштвени морал и, штавише, да организатори нису преузели никакву одговорност као што се тиче доброг управљања демонстрацијама. Апликант је тврдио да је забрана била незаконита и дискриминаторна.

Апелациони суд је 14. јуна 2006. године донео одлуку против апликанта, што је условило подношење нове жалбе од стране невладине организације. Врховни суд је 18. октобра 2006. године потврдио одлуку Апелационог суда, нагласивши да апликант није урадило ништа у погледу низа обавеза које закон захтева у вези са јавним окупљањем, као што су: поштовање закона; одређивања особе или особа задужених за вођење демонстрације; да заједно са полицијом створи групу људи одговорних за одржавање јавног реда; да се посебним знацима обележи место одржавања демонстрације; да плати Општинском већу све таксе повезане са уређењем места демонстрације; да утврдити руту до и са места демонстрације; да полицији омогући несметан приступ месту демонстрације; и да забрани учешће одређених особа. Штавише, суд је сматрао да постоји ризик да би одржавање демонстрација нарушила јавни ред и мир.

Подносиоци представке су се жалили на кршење свог права на мирно окупљање, тврдићи да забрана одржавања демонстрација није била у складу са законом, није имала легитиман циљ и није била неопходна у демократском друштву. Влада је, у својим запажањима поднетим 15. септембра 2008. године, сложила да је дошло до мешања у право подносиоца представке на слободу окупљања, али је тврдила да је то мешање било оправдано тако да има легитиман циљ, да је било прописано законом и уз постојање легитимног циља. Влада је истакла да је 98% молдавског становништва било православно, што указује на постојање религије која не подноси сексуалне односе или брак међу људима истог пола. Влада је приложила захтеве које је молдавско становништво упутило Канцеларији градоначелника Кишинеја тражећи забрану спорног окупљања. Влада је 1. априла 2010. године изнела нови скуп запажања у којима се сложила да је дошло до кршења члана 11 Конвенције.

Суд примећује да представка није очигледно неоснована у смислу члана 35 став 3 (а) Конвенције. Стога се мора прогласити прихватљи-

вим. Како су домаће власти признале да је дошло до кршења члана 11 Конвенције, у датим околностима случаја, суд не налази разлог да другачије одлучи, те је стога је дошло до кршења овог члана. Уједно, апликант се жалио да је дошло до кршења члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције, јер је апликант у поређењу с другим асоцијацијама било дискриминисано због чињенице да је промовисло интересе геј заједнице у Молдавији. Члан 14 Конвенције не спречава наметање законитих ограничења за остваривање ових права од стране припадника оружаних снага, полиције или државне управе. Влада је оспорила тај аргумент. Суд примећује да овај приговор није очигледно неоснован у смислу члана 35 став 3 Конвенције. Стога се мора прогласити прихватљивим.

Влада је тврдила да молдавске власти у овом случају нису дискриминисале апликанта на основу сексуалне оријентације. Влада је тврдила да је током периода 2002–2006. године у Молдавији постојао општи проблем у погледу права на окупљања и општа нетолеранција према демонстрацијама. Влада се позвала на случајеве *Hyde Park and Others v. Moldova*,⁸ *The Christian Democratic Popular Party v. Moldova*⁹ и *Roșca, Secăreanu and others v. Moldova*,¹⁰ у којима су демонстрације подносилаца представке имале различите циљеве, а биле су забрањене.

Апликант је тврдио да су спорне демонстрације забрањене због чињенице да је промовисала интересе и била организована од стране геј заједнице. Удружење подносилаца представке је тврдило да су од 2005. године све његове демонстрације биле забрањене и да је и даље имала потешкоће у организовању догађаја. Такође, апликант је одбацио владин аргумент да постоји општа нетолеранција према праву на окупљање у Молдавији и уместо тога, тврдила да је током релевантног времена Влада наставила да даје овлашћења за демонстрације. Дакле, документи које је поднео подносилац представке показују да је током 2004–2006. године бројним невладиним организацијама било је дозвољено да одржавају демонстрације на разним локацијама.

У сваком од ових случајева Канцеларија градоначелника Кишинева гарантовала је учешће и подршку органа унутрашњих послова. На крају, апликант је истакао да владина тврдња да је 98% молдавског становништва било православно, указује да је протест забрањен због сексуалне оријентације организатора и због тога што је удружење подносилаца представке промовисало права ЛГБТ заједнице.

⁸ *Hyde Park v. Moldova* (no. 1), app. no. 33482/06; *Hyde Park v. Moldova* (no. 2), app. no. 45094/06; *Hyde Park v. Moldova* (no. 3), app. no. 45095/06 and *Hyde Park v. Moldova* (no. 4), app. no. 18491/07.

⁹ *The Christian Democratic Popular Party v. Moldova*, app. no. 28793/02.

¹⁰ *Roșca, Secăreanu and others v. Moldova*, app. nos. 25230/02, 25203/02, 25234/02, 25235/02 and 27642/02.

Суд је више пута сматрао да члан 14 Конвенције није аутономан, већ има ефекат само у односу на права из Конвенције. Ова одредба допуњава остале материјалне одредбе Конвенције и протокола. Она нема самостално постојање, јер делује искључиво у вези са „уживањем права и слобода“ прописаним у тим одредбама. Иако примена члана 14 Конвенције не претпоставља кршење тих одредби, и у овој јер је аутономна, не може бити места за њену примену осим ако спорне чињенице не спадају у оквир једне или више последњих.¹¹

Стране су сагласне да чињенице случаја спадају у домет члана 11 Конвенције. Дакле, члан 14 се примењује на околности случаја. Суд понавља да је разлика у поступању дискриминаторна ако нема објективно и разумно оправдање, односно ако не следи легитимни циљ или ако нема разумног односа пропорционалности између коришћених средстава и жељеног циља да се реализује. Државе уговорнице уживају маргину слободе процене да ли и у којој мери разлике у иначе сличним ситуацијама оправдавају различито поступање у закону; опсег слободе процене варира у зависности од околности, предмета и порекла.¹² Суд понавља да је сексуална оријентација појам који је обухваћен чланом 14 Конвенције.¹³

Надаље, када постоји различито поступање у овој интимној и рањивој сфери приватног живота појединца, потребно је навести посебно тешке разлоге пред Судом да би оправдали меру на коју се жали. Када се разлика у поступању заснива на полу или сексуалној оријентацији, маргина слободне процене, која се даје држави, је уска и у таквим ситуацијама принцип пропорционалности не захтева само да је изабрана мера уопште погодна за постизање зацртаног циља. Такође се мора показати да је то било потребно у датим околностима. Заправо, ако су разлози за разлику у поступању засновани искључиво на сексуалној оријентацији подносиоца представке, то би представљало дискриминацију према Конвенцији.¹⁴

Суд примењује да је у овом случају Влада тврдила да апликант није дискриминисан на основу сексуалне оријентације. Уместо тога, Влада је истакла да је планирана демонстрација апликанта забрањена због постојања системског проблема у погледу права на окупљање у Молдавији у периоду 2004–2006. године.

Суд се не може сложити са Владом из следећих разлога. Прво, Суд истиче да је подносилац представке као доказе навео дозволе за

¹¹ Van Raalte v. the Netherlands, 21 February 1997, § 33, Reports 1997-I, and Gaygusuz v. Austria, 16 September 1996, § 36, Reports 1996–IV.

¹² Inze v. Austria, 28 October 1987, § 41, Series A no. 126, and Genovese v. Malta, app. no. 53124/09, §§ 43–44, 11 October 2011.

¹³ Kozak v. Poland, app. no. 13102/02.

¹⁴ *Ibid.*, § 92.

окупљање дате од стране Канцеларије градоначелника у истом периоду у којем није дата дозвола апликанту. Влада није понудила објашњење ове разлике у третману између апликанта и других удружења. Друго, Суд сматра да је разлог забране одржавања демонстрација било, како то сматрају локалне власти, промовисање хомосексуалности. Конкретно, Суд наглашава да је канцеларија градоначелника – тело које доноси одлуку у случају подносиоца представке – два пута инсистирало пред Апелационим судом да се окупљање у организацији апликанта забрани због противљења многих држављана Молдавије хомосексуалности. Даље, Суд сматра да би, када ограничавају право на окупљање, националне власти требале понудити јасне разлоге за то. Међутим, као што је горе истакнуто, у овом случају сваки орган који се бавио захтевом апликанта за одржавање демонстрација одбио га је из другог разлога. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да је у овом предмету дошло до повреде члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције.

Још један интересантан случај јесте *Lashmankin and Others v. Russia*.¹⁵ Подносиоци представке су 23 држављана Русије, рођених између 1941. и 1990. године. Они су предложили одржавање низа демонстрација у погледу различитих питања, међу којима се издвајао протеср ради промовисања права сексуалних мањина. Апликанти су у сваком случају, осим у једној ситуацији, поднели формално захтев локалној власт, обавештавајући је о својој намери да одржи догађај. Међутим, власти су одбијале да одобре планирану локацију, време или начин одржавања демонстрација. У неким случајевима где су власти предложиле алтернативне локације, време или начин одржавања демонстрација, подносиоци представке тврде да дати предлози нису одговорили на сврху планираних демонстрације, што се види у томе предложене алтернативне локације нису биле у центру града, далеко од владиних службеника, уз ограничење броја људи који може присуствовати демонстрација, те ван вида циљне публике.

У другим случајевима домаће власти су више пута одбијале да одобре било коју локацију, време или датум који су предложили подносиоци представке, при томе су се власти ослањале на наводно недовољне или несразмерне разлоге. У једном случају власти су донеле одлуку да одобре време и место догађаја, али наводно је обезбедило да подносиоци захтева не приме одлуку на време како би се демонстрације заиста и одржале. Неки подносиоци пријава су се жалили на општу забрану одржавање јавних догађаја у близини судских зграда. Остали подносиоци

---

¹⁵ *Lashmankin and Others v. Russia*, app. nos. 57818/09, 51169/10, 4618/11, 19700/11, 31040/11, 47609/11, 55306/11, 59410/11, 7189/12, 16128/12, 16134/12, 20273/12, 51540/12, 64243/12 and 37038/13.

представке су указивали на аутоматску и нефлексибилну примену временских ограничења за обавештавање о јавним догађајима узимајући у обзир да је било немогуће испоштовати временски рок због државних празника или спонтане природе догађаја. На крају, неколико подносилаца пријава се жалило на изузетно драстично мере безбедности током њиховог јавног догађаја. Тако су, на пример, поједине демонстрације, посебно на тргу на коме се одржавао њихов догађај, биле ограђање полицијским комбијимачиме је постао мање уочљив за ширу јавност.

У већини случајева, подносиоци представке се жале да су ови одбијања значила да не могу одржати догађај уопште, јер би представљао прекршај. У неким случајевима, међутим, подносилац захтева наставили су са одржавањем свог догађаја како је првобитно планирано. Сви ови догађаји били су опструирани или у потпуности поремећени од стране власти, након чега су подносиоци представке ухапшени и оптужени за прекршај. У бројним случајевима, подносилац пријаве је оспорио одлуку да не одобри локацију, време или начин извођења јавног догађаја подношењем жалбе на суду. Скоро у сваком случају, тужбени захтеви су одбијени – и на првом степену и у жалби – јер су судови то утврдили да одбијање одобрења локације, времена или начина одржавања догађаја била законита и правилно образложена.

Позивајући се на чланове 10, 11 и 14 Конвенције, подносиоци представке су се жалили да наметнута ограничења планираних догађаји представљају повреду њиховог права на слободу изражавања и мирно окупљање – у бројним случајеве, дискриминишући их на основу њиховог политичког мишљења или сексуалне оријентације. Ослањајући се на члан 13 (право на ефикасно правно средство) у вези са чланом 11, подносиоци представке жалили се да нису имали ефикасан лек против кршења њиховог права на слободу окупљања – посебно зато што није постојала законска процедура, која би им омогућила доношење извршне одлуке пре планираног датума за одржавање демонстрација.

Суд је приметио да уплитање у право на слободу окупљања не мора нужно укључују директно забрану догађаја, али могу се догодити и кроз друга ограничења. Посебно право да се слободно окупља укључује право избора времена, места и начина одржавања демонстрација, у границама утврђеним у члану 11 Конвенције. У овом случају власти су одбиле да одобрава аранжмане за јавне догађаје које су подносили подносиоци захтева и предложили алтернативе. Подносиоци представке, сматрајући да предлози власти нису одговорили на сврху или су отказали догађај или су одлучили да га одрже како је планирано и поред ризика од распршивања, хапшења и гоњења. Због тога су акције власти ометало се право подносилаца представке на слободу окупљања.

Даље, Суд је сматрао да је ово мешање засновано на законским одредбама које то нису учиниле удовољавају захтевима Конвенције о „квалитети закона“ и да то није било уплитања „неопходно у демократском друштву“. Суд је посебно утврдио да власти у свакој пријави нису дале релевантне и довољно разлоге за своје предлоге за промену локације, времена или начина одржавања јавних догађаја у организацији подносилаца представке. Ови предлози се заснивали на законским одредбама које нису предвиђале адекватне и ефикасне правне мере против самовољног и дискриминаторног вршења дискреционог права остављено извршној власти и које због тога није удовољило критеријуму „квалитет закона“.

Суд је, поред тога, утврдио да је одбијање да се одобри јавни догађај у једној пријави позивајући се на општу забрану одржавања јавних догађаја у близини судских зграда није могло сматра се компатибилним са чланом 11, став 2 Конвенције, јер општа забрана није била убедљива оправдање и била је превише широко повучена. Такође, у неким захтевима, аутоматска и нефлексибилна примена рокова за обавештавање о јавним догађајима, не узимајући у обзир да је немогуће испоштовати временски рок због државних празника или због спонтане природе догађаја, није оправдано на основу члана 11 став 2 Конвенције.

Надаље, у вези једног захтева власти нису испуниле своју обавезу да осигурају доношење коначне одлуке о томе да ли је дозвољено одржавање скупа или не пре датума када је одржавање скупа било планирано, на начин који је гарантовао право на слободу окупљања које је било практично и ефикасно, а не теоретско или илузорно. Распршивањем неких јавних догађаја подносилаца представке и хапшењем тројице особа, власти нису успеле да покажу потребан степен толеранције према мирним, иако незаконитим окупљањима, у кршење захтева из члана 11, став 2 Конвенције. И на крају, у усвајању изузетно драстичних мера безбедности током јавног догађаја који су неки одржали подносиоци захтева, домаће власти поступале су произвољно и дискриминаторско. Суд је стога утврдио да је дошло до повреде члана 11 Конвенције (тумачено у светлу члана 10) у свакој представи и да није било потребно посебно испитивати приговор подносилаца представке на основу члана 14 узет у вези са члановима 10 и 11 Конвенције.

Још један случај у којем је Суд разматрао повреду члана 11 Конвенције због наведеног кршења права на окупљање припадника хомосексуалних заједница јесте *Alekseyev and Others v. Russia*.¹⁶ Случај је окупио 51 захтев који је поднело седам руских држављана. У различитим тачкама између 2009. и 2014. године подносиоци представке су поднели захтеве локалним властима обавештавајући их о својој намери да одр-

¹⁶ Alekseyev and Others v. Russia, app. no. 14988/09.

жавају јавне скупове о питању права припадника сексуалних мањина. У сваком случају локалне власти су одбациле предложени датум и место митинга. Домаћи судови, на које се сваки подносилац представке жалио, подржали одлуке општинских власти, при чему је у сваком случају одлука суда достављена након предложеног датума одржавања митинга.

Позивајући се на чланове 11, 13 и 14 Конвенције, подносиоци представке су се жалили да им је забрањено одржавање јавних ЛГБТ догађаја, да није било ефикасног лека за решавање ове чињенице, и да су домаће власту поступале са захтевима подносилаца пријава дискриминаторско. Представке су поднете Суду између 6. фебруара 2009 и 19. јануара 2015. године. Суд је утврдио да су 44 пријаве неприхватљиве, јер нису поднете у року од шест месеци одлуке власти да не одобре јавни ЛГБТ догађај.

Суд је 2010. године донео одлуку у случају *Alekseyev v. Russia*¹⁷ код које постоји сличан захтев првог подносиоца представке у конкретном случају. Затим је Суд закључио да је одбијање власти да дају дозволу за ЛГБТ митинге и накнадно предложени пикети представљали су кршење чланова 11, 13 и 14 Конвенција. У тој пресуди, Суд је утврдио да је одлука московских власти да забрани ЛГБТ догађаје, и на тај начин ограничила слободу окупљања подносиоца представке, није испунила услов „неопходности у демократском друштву“. Ризик од јавних узнемиравања као резултат контра демонстрација није постојао био довољан да оправда забрану ЛГБТ догађаја, посебно што московски званичници нису учинили адекватан напор да се размотре начини избегавања узнемиравања поменутих окупљања. Такође, легитимном основом за забрану ЛГБТ скупова се не може сматрати супротстављање већине, те је Суд је тако утврдио повреду члана 11 Конвенције.

Штавише, Суд је у коришћеној пресуди *Alekseyev v. Russia* за анализу постојања повреде члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције навео да је основна мотивација за ускраћивање дозволе за одржавање ЛГБТ догађаја била морална неодобравања, која је илустрована кроз јавне изјаве у градоначелника Москве у погледу његовог личног противљење ЛГБТ скуповима. Одлука да не дозволи одржавања датих догађаја схваћено је као директан резултат њихове ЛГБТ поруке. Стога је подносилац представке изложен неоправданој дискриминацији. Коришћењем *argumentum a simili*, Суд је закључио да је у конкретном случају дошло до кршења члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције.

Још један случај везан, између осталог, за кршења члана 11 Конвенције долази из Русије. Наиме, у пресуди *Zhdanov and Others v. Russia*¹⁸

---

¹⁷ *Alekseyev v. Russia*, app. nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09.

¹⁸ *Zhdanov and Others v. Russia*, app. nos. 12200/08, 35949/11 and 58282/12.

као апликанти су се јавили четири руска држављана Александер Жданов (*Aleksandr Zhdanov*), Николај Алексејев (*Nikolay Alekseyev*), Кирил Непомниасхчиј (*Kirill Nepomnyashchiy*) и Александр Наумчхик (*Aleksandr Naumchik*) и три руске невладине организације Регионално јавно удружење Раинбов Хоусе (*Regional Public Association Rainbow House*), са седиштем у Тумени (*Tyumen*), Покрет аутономне непрофитне организације за једнакост брака (*the Autonomous Non-Profit Organisation Movement for Marriage Equality*), са седиштем у Москви (*Moscow*) и Регионалног јавног спортског покрета Сочи *Pride House* (*Regional Public Sports Movement Sochi Pride House*) са седиштем у Краснодару (*Krasnodar*). Појединачни подносиоци пријава су оснивачи или председници ових организација. Прва две организације се фокусирају на одбрану ЛГБТ права, док је Сочи *Pride House* створена да развија спорт за ЛГБТ људе и борбу против хомофобије. Између 2006. и 2011. године све организације подносиоци захтева поднеле су захтев за регистрацију. Међутим, и надлежни органи за регистрацију и домаћи судови су одбили њихове захтеве због формалне неправилности у њиховим пријавама и зато што је њихов циљ био промоција ЛГБТ права. Домаћи органи су тврдили да циљеви организација могу уништити моралне вредности друштва, довести до смањење броја становника, меша се у права већине Руса, који су сматрали приказ истополних односа увредљивим, уз изазивање социјалног или религиозног непријатељства.

Rainbow House је први захтев за регистрацију поднела 2006. године. Власт је регистрацију одбила уз образложење да је њихов циљ споран, те да постоје неправилности са закупом и плаћањем. Поменута неваљина организација је поново током 2007. године поднела захтев за регистрацију, при чему је исправила техничке грешке, али тада јој је речено да није успела да споји спајалицом формулар за пријаву, уз постојање техничких грешки приликом куцања. У току судског преиспитивања, судови се нису ослањали на било какве даље процедуралне неправилности, закључујући то било је назнака „екстремизма“ у његовом статуту. Покрет за једнакост брака и Сочи *Pride House* такође су замерили због процедуралних грешака у њиховим пријавама, као што је коришћење страних речи у њиховим именима. Ипак, судови су потврдили одлуку надлежног државног органа о одбијању регистрације Покрета за једнакост брака у 2010. години на основу тога што промовисање легализације истополних бракова било је неспојиво са „утврђеним моралом“, државне политике и националног права, док су одбацили жалбу *Pride House* против првостепене одлуке, јер је наводно поднета након истека рока. Позивајући се на члан 11 и члан 14 Конвенције, подносиоци представке су тврдили да је одбијање регистрације

организација подносилаца захтева било прекршила њихову слободу удруживања и била дискриминаторна.

Пре него што се кренемо у анализу постојања повреде члана 11 Конвенције, Суд је разматрао постојање злоупотребе права. Треба напоменути да је господин Алексејев објавио увредљиве и претеће изјаве о Европском суду и његовим судијама на друштвених мрежа, Инстаграму и ВКонтактеу. Дате изјаве су постале виралне. Уједно, апликант је након пресуде у другом његовом предмету из 2018. године објавио фотографије судија са натписима „алкохоличар“, „наркоман“, „корумпиран“ и „европска копилад и дегенерици“. Изјавио је да жели да их „угуше попут паса што пре могуће“ и да је „дошло време да се запали Европски суд за људска права“. Те изјаве су очигледно премашиле границе нормалне, грађанске и легитимне критике.

Упркос томе што је Суд послао писмо упозорења, посебно помињући садашње представке и ризик од злоупотребе права, господин Алексејев није повукао своје изјаве. Такође, имао је након објављена изјава на друштвеним мрежама, још неке испаде називајући судије Суда „европским корумпираним подвалама“ и „хомофобицима“. Суд је сматрао да су те изјаве, које су дате након упозорења Суда, били су повезани са садашњим представкама. Суд је сматрао да понашање г. Алексејева представља презир према самој институцији, којој је поднео захтев за заштиту својих права. Закључак Суда је да су његове представке морале бити проглашене недопуштеним, због злоупотребу права на индивидуалну представку. Тај налаз није, међутим, спречио Суд да испита притужбе других подносилаца представке.

Суд је утврдио да су одлуке руских судова о одбијању регистрације ометале слободу удруживања организација подносилаца захтева и њихових оснивача или председника, појединачних подносиоци захтева. Конкретно, одлуке су имале за последицу да невладина организација Покрет аутономне непрофитне организације за једнакост бракане може се оформљен јер, према руском закону, непрофитна организације не би могле постојати без државне регистрације. *Rainbow House* и *Sochi Pride House*, која су била јавна удружења, могла су постојати без регистрације, али нису могла стећи статус правног лица, те права која произлазе из тога.

Мешање државе је имало основу у домаћем закону – Закон о непрофитним организацијама и Закон о јавним удружењима. За разлику од Владе, Суд није био уверен да је одбијање регистрације поменутих организација имало легитимне циљеве заштите морала, националне сигурности и јавне сигурности и права и слободе других. Једини легитимни циљ, који су власти поставиле за мешање, за које је Суд сматрао

да су релевантне у датим околностима, је спречавање мржње и непријатељства, што може довести до нереди. Власти су нарочито веровале да је већина Руса не одобравају хомосексуалност и због тога би подносиоци представке могли постати жртве насиља.

Међутим, Суд је сматрао да улога власти у таквим околностима није била у уклоњању узрока напетости, вец да осигура да се супротстављене групе толеришу. Штавише, њихова је дужност да предузму разумне и одговарајуће мере како би омогућили организацијама попут подносилаца представке да своје активности обављају без страха од физичког насиља. Није било доказ да су власти предузеле било какве такве мере. Уместо тога, они су једноставно одлучили да спречити ризик од насиља ограничавањем слободе удруживања подносилаца представке. Суд није могао прихватају да је одбијање регистрације организација које су аплицирале било неопходно у демократским ситуацијама друштво и због тога је дошло до кршења члана 11 Конвенције.

Уједно, Суд је разматрао постојање повреде члана 14 у вези са чланом 11 Конвенције. Суд је раније нагласио да су разлике засноване искључиво на сексуалној оријентацији неприхватљиво на основу Конвенције. Из одлука руских судова било је јасно да је пресудан основ за одбијање свих регистрација три организације подносиоци захтева био зато што су промовисале права припадника ЛГБТ заједнице, иако су се домаће власти позвале на друге разлоге – неправилности у њиховим регистрационим документима. Заиста, Суд није био уверен да су подносиоци представке могли поново да поднесу захтеве за регистрацију након испрвања техничких неправилности у њиховим документима. Мада је *Rainbow House* исправила грешке у својој првој пријави и поново је поднела, домаћа власт је тада утврдила нове неправилности приликом покушаја регистрације. С обзиром на то да је циљ организација подносилаца захтева да промовишу ЛГБТ права био пресудан фактор за одбијајући регистрацију, Суд је утврдио да су претрпели разлике у поступању услед сексуалне оријентације, што је супротности са чланом 14 вези са чланом 11 Конвенције.

3. ЗАКЉУЧАК

Право на слободу окупљања и удруживања из члана 11 Конвенције озбиљно је компромитовано. Наиме, у презентованим случајевима дошло је до кршења права из члана 11 Конвенције услед постојања дискриминације припадника ЛГБТ заједнице од стране државних органа појединих земаља. Стога је неопходно радити на томе да носиоци државних функција „разбију“ предрасуде према припадницима ЛГБТ

заједнице, али и да се промени политика на државном нивоу у чијој основи је дискриминација ове заједнице. Неке државе, попут Русије, су донеле нормативни оквир у којем је забрањено окупљање припадника ЛГБТ заједнице. Значај пресуда Суда су немерљива, али треба рећи да иако постоји механизам за промену законских решења у државама чланицама Савета Европе у којима су таква решења у супротности за одредбама Конвенције, треба напоменути да земље попут Русије упорно одбијају да изврше неопходне измене.

Уједно, у неким државама попут Републике Србије, иако постоји одговарајући нормативни оквир, који омогућава припадницима ЛГБТ заједнице право на окупљање, постоје фактичке препреке које онемогућавају уживања ових права. Наиме, без обзира на напредак у уживању права на окупљање ЛГБТ заједнице не тако давно били смо сведоци да организатори нису могли да добију дозволе или је долазило до примене насиља од стране хомофоба, чиме је право на окупљање било угрожено и ускраћивано. Стога је битно напоменути да надлежни државни органи треба да уложе додатне напоре како би очувале искорак у уживању права на окупљање припадника ЛГБТ заједнице, јер је у Републици Србији увек могуће направити корак уназад у заштити права сексуалне мањине.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Слобода окупљања и удруживања по европској конвенцији о људским правима (члан 11) – *Приручник за адвокате*, Interights, Лондон 2006.

Судске одлуке

1. *Alekseyev and Others v. Russia*, app. no. 14988/09;
2. *Alekseyev v. Russia*, app. nos 4916/07, 25924/08 and 14599/09;
3. *Alekseyev v. Russia*, app. nos. 4916/07, 25924/08 and 14599/09;
4. *Bączkowski and Others v. Poland*, app. no. 1543/06;
5. *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania*, app. no. 47848/08;
6. *Genderdoc-M v. Moldova*, app. no. 9106/06;
7. *Hyde Park v. Moldova* (no. 1), app. no. 33482/06;
8. *Hyde Park v. Moldova* (no. 2), app. no. 45094/06;
9. *Hyde Park v. Moldova* (no. 3), app. no. 45095/06;
10. *Hyde Park v. Moldova* (no. 4), app. no. 18491/07;
11. *Identoba and Others v. Georgia*, app. no. 73235/12;
12. *Identoba and Others v. Georgia*, app. no. 73235/12;

13. *Inze v. Austria*, 28 October 1987, § 41, Series A no. 126, and *Genovese v. Malta*, app. no. 53124/09, §§ 43–44, 11 October 2011;
14. *Kozak v. Poland*, app. no. 13102/02;
15. *Lashmankin and Others v. Russia*, app. nos. 57818/09, 51169/10, 4618/11, 19700/11, 31040/11, 47609/11, 55306/11, 59410/11, 7189/12, 16128/12, 16134/12, 20273/12, 51540/12, 64243/12, and 37038/13;
16. *M. C. and A. C. v. Romania*, app. no. 12060/12;
17. *Roşca, Secăreanu and others v. Moldova*, app. nos. 25230/02, 25203/02, 25234/02, 25235/02 and 27642/02;
18. *The Christian Democratic Popular Party v. Moldova*, app. no. 28793/02;
19. *Van Raalte v. the Netherlands*, 21 February 1997, § 33, Reports 1997 – I, and *Gaygusuz v. Austria*, 16 September 1996, § 36, Reports 1996 – IV;
20. *Zhdanov and Others v. Russia*, app. nos. 12200/08, 35949/11 and 58282/12.

Associate Professor Darko Dimovski, LL.D.

Faculty of Law, University of Niš

MEMBERS OF THE LGBT COMMUNITY UNDER ARTICLE 11 OF THE EUROPEAN CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS

Summary

The problems faced by members of sexual minorities are numerous. The violation of rights enshrined in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms are particularly directed against members of the LGBT community. A special area of violation of their rights refers to Article 11, where they are discriminated against in relation to members of the heterosexual majority. As Article 11 of the Convention protects the right to freedom of expression, due to restrictions on the length of the scientific article of the decision of the European Court of Human Rights in which the victims of a violation of Article 11 of the Convention were members of the LGBT community; the applicant attacked the rights of members of the LGBT community

Key words: *LGBT community; European Court of Human Rights; Convention, Article 11.*